

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. (a) Idem B. Cantuar. Archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

Hovedenus anno 1198. agens de foresta Richardi I. ait: *Et videnda sunt in reguardo nova essarta, & vetera imbladata post ultimum reguardum, & quo blado, vel legumine imbladata sunt. Nova autem sarta erunt in manu Regis: si vetera sarta imbladata sunt de frumento, vel siligne, unaquaque acra dabit XII denarios de illa vestitura. Illustrat Joannes Voisius de vitiis sermonum lib. 3. cap. 26.*

4. (c) *Privilegium.* Cujus mentio fit in cap. ex parte 10. hoc. tit. & in l. 4. tit. 20. partit. 1. ibi: *En este Concilio fue establecido, que les valiesse el privilegio, que les otorgo el Papa Hadriano, quanto en las heredades, que auian ganadas fasta a quel mismo Concilio.*

5. (f) *H. Regem.* Henricum II. videlicet, cui Hadrianus noster concessit dominatum Hibernie, ut referunt Giraldus Cambrensis lib. 2. expurgationis Hibernie, cap. 6. ibi: *Henricus ab Hadriano Papa privilegium impetravit ejusdem auctoritate, & assensu, Hibernico populo tam dominandi, quam ipsam in fidei rudimentis informandi, per Joannem Sarisburiensem postmodum Episcopum Carnotensem Romam ad hoc destinatum: idem Papa Regi annulum in investitura signum presentavit, qui statim cum privilegio in archivio Wintonie repositus fuerat. Parisius anno 1155. ibi: Rex Anglorum Henricus nuncios solennes Romam mittens, rogavit Papam Hadrianum, ut sibi liceret Hibernie insulam hostiliter, & terram subjugare: quod Papa grateranter annuens, hoc sequens privilegium ei designavit. Hadrianus Episcopus servus, &c. Significasti nobis (fili in Christo charissime,) te Hibernie insulam ad subducendam populum legibus christianis, & vitiorum inde plantaria extirpanda velle intrare, de singulis domibus annuam unius denarii B. Petro velle solvere personam, & jura Ecclesiarum illius terra illibata, & integra conservare: nos autem pium & laudabile desiderium tuum favore congruo prosequentes, & petitioni tue benignum impendentes assensum, gratum, & acceptum habemus, ut pro dilatandis Ecclesie terminis, vitiorum di-*

stringendo discursus, pro corrigendis moribus, & virtutibus inserendis, pro Christiana Religione augmento insulam illam ingrediaris, & que ad honorem Dei, & salutem illius insule spectaverint, exequaris, & illius terra populus te recipiat, & sicut Dominum veneretur. Westmonasteriensis anno 1155. ibi: Rex Anglorum nuncios solennes Romam mittens, rogavit Papam Hadrianum, ut liceret ei Hiberniam hostiliter intrare, & eam sibi subjugare, quod Papa Regi grateranter annuis, & super hoc privilegium destinavit. Hovedenus pag. 528. Polydorus Vergilius lib. 3. histor. Anglia, Richardus Smitheus in floribus Anglia, anno 1155. fol. 264.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu communiter deducitur, privilegium super decimis impetratum non derogat compositioni precedenti super eisdem decimis; nam licet privilegium sit interpretandum ita, ut aliquid de novo conferat ultra id, quod jure proprio competit ei, cui conceditur, c. in his, de privileg. ibi: *Cum autem eis nihil conferret memorata indulgentia, sine qua id liceret eisdem; mandamus quatenus interpretatione hujusmodi reprobató, ita quod dicti fratres ex indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consequi. Et cap. si Papa, eod. tit. in 6. cap. pastoralis; in princip. de appell. l. si quando 109. ff. de legatis 1. late probat Rodericus Suarez alleg. 28. per tot. Tamen cum jus speciale competit, aut ratione privilegii, vel compositionis, non censetur Pontificem velle cum detrimento ejus, cui competit, privilegium concedere, nisi ejus compositionis facta mentione. Unde cum in presentii specie non solum ex jure communi, verum ex compositione plurium annorum lapsu firmata monachi de Buetia parochia decimas ex blado, & leguminibus deberent, privilegio noviter ab eis impetrato non creditur derogatum juri parochia ex conventionem quaesito.*

CAPUT IV.

(a) *Idem B. Cantuar. Archiepiscopo.*

Commisum nobis à Deo dispensationis officium admonet multipliciter, & hortatur, ut universis Christi fidelibus, vel Ecclesiis debeamus utiliter providere, atque integra illis jura sua nos oportet, atque illibata servare. Pervenit ad nos, quod monachi de Boxle (b) Sanctæ Mariæ, in parochia cujus commorantur, decimas ex integro persolvunt, & eas reddere contradicunt. Ea propter f. t. per A. f. m. quatuor predictos monachos, ut ipsas decimas etiam de ipsis cultis, in quibus domus olim constructæ fuerant, præfatæ Ecclesiæ cum ea integritate persolvant, quâ prius quàm in eadem Ecclesia morarentur, solebant (c) persolvi, sine ap. ob. nostra auctoritate, compellas communi districtione: & sicut olim etiam de pascuis solvebantur decimæ, ita nunc de eisdem ad (d) frugum fertilitatem translatis, decimas volumus absque diminutione persolvi.

NOTÆ.

1. (c) *Idem.* Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 18. in sexta autem legitur, *Idem Thomæ*; sed utrobique male. Non B. quia temporibus Hadriani IV. nullus fuit Archiepiscopus

Cantuariensis hujus nominis: non Thomas, qui si textus hic est Hadriani IV. ut supponitur, qui decessit anno 1159. non potuit rescribere D. Thomæ, qui electus fuit in Archiepiscopum Cantuar. anno 1161. ut probat Smitheus in floribus lib. 7. cap. 6. unde vel legendum est *Alaxander*

Alexander III. B. Thoma Cantuar. vel cum in antiquis codicibus legeretur idem T. expressum fuit à Compilatoribus, & transcriptum, idem Thoma; cum transcribendum esset, Theobaldo. Theobaldus enim electus fuit in Archipræsulem anno 1138. & floruit usque ad annum 1161. cuius præclaras animi dotes refert, & illustrat Smithus ubi supra, lib. 7. cap. 4.

(b) *Boxle Sanctæ Mariæ.* Legendum est, *Boxelia Sanctæ Mariæ*, Monasterium Boxeliæ, tituli Sanctæ Mariæ, est in diocesi Cantuariensi, Ordinis Cisterciensis, de quo Nicolaus Arsfeldius hæc habet: *Boxelia nullo Sanctæ Mariæ fundato Guillelmus Comes Cantia, tempore Stephani Regis Monachi Albi.* De eo agit Manrique tom. 2. annal. Cisterciens. anno 1146. cap. 12.

(c) *Perfolvi.* Aliàs si non extaret memoria talis solutionis, & omnino prædia illa essent ad culturam redacta per dictos monachos, decimæ ex eis non deberentur, cap. ult. de privil. ibi: *Consultationi vestra breviter respondemus, quod terra, de qua non extat memoria, quod aliquando culta fuisset, redacta per religiosos viros noviter ad culturam, perpetuo debet quoad immunitatem de non solvendis decimis novialium jure censerit.* Consentit Alexander IV. in cap. 2. hoc tit. lib. 6.

(d) *Ad frugum fertilitatem.* Et merito, nam si ex herba, & pascuis decimæ præstabantur, ex fructibus in eorum locum subrogatis decimæ solvi debent, cap. cum in tua, hoc tit. argumento legis certo generi. ff. de servit. rustic. late probant Barbosa in select. ad hunc textum. Sicut è contrario si ex fructibus terræ, frumento, vel simili decimæ solvebantur, & postea deleatur terræ cultura, ex fœno, seu herba decimæ solvetur, cap. 6. hoc tit. in collect. ibi: *Per venit ad audientiam nostram ex conquestione B. Dolensis Archidiaconi, Rectoris Ecclesiæ de N. quod cum Ecclesiæ ipsa de frugibus quarundam terrarum, quæ infra fines parochiæ suæ posite afferuntur, decimas perfolvere consueverint, nunc ad prætorum opus remanentibus eisdem incultis, decimæ de fœno, quod ab eis colligitur, eidem Ecclesiæ circumspeditione, quæ convenit, providere renuunt: ideo d. v. p. A. s. m. quat. Ecclesiæ, de qua præmissimus, fœni decimas, quod de terra provenit, à memoratis earum dominis per ecclesiasticam distributionem exsolvi sub. ap. ob. compellatis.*

COMMENTARIUM.

EX hoc textu talis communiter deducitur conclusio: *Omnes parochiani, etiam religiosi, de prædiis propriis, ex quibus decimæ olim solvebantur, decimas præstare coguntur.* Quam conclusionem probant textus in cap. alia causa 6. cap. cuncti 41. cum aliis, 16. quest. 1. c. plerique 7. de patris. Gregorius VII. in Concilio Romano, ibi: *Nullus Abbas decimas, & primitias, & reliqua, quæ secundum constituta canonum ad Episcopum pertinent, sine auctoritate Romani Pontificis, seu Episcopi consenti, in cuius diocesi habitat, decimeat.* D. Thomas 2. 2. quest. 87. artic. 1. Illustrant ultra congeitos in presenti à Barbosa & Doctoribus de decimis scribentibus, Duarenus lib. 1. de sacr. cap. 20. Corraus de sacerdotio lib. 2. cap. 6. Solorzanus de jure Indiar. tom. 2. libero 1. cap. 21. num. 50. Leander in præcept. Eccles. tractatu 6. disputat. 6. quest. 33. Carrasco ad II. Recopil. cap. 6. §. 4. & 5. per totum. Valenzuela consil. 33. ex num. 72.

Pellizarius in manual. regul. tom. 2. tractatu 8. cap. 7. sect. 4. quest. 7. num. 171. Hieronymus Garcia tom. 1. polit. regul. tractatu 8. difficult. 3. dub. 2. punct. 4. F. Ludovicus à Concept. in exam. verit. mal. tract. 2. in princip. & cap. 1. Suarez tom. 1. de relig. cap. 19. Fagundez in præcept. Eccles. lib. 2. in 5. præcept. cap. 4. Castropalao oper. moral. p. 12. disput. unic. num. 9. Lemaitre de decimis. lib. 1. cap. 11. Barbosa tom. 1. voto 41. Valenzuela consil. 3.

Sed pro dubitandi ratione sic in præsentem assertionem insurgo: Decimæ præstantur parochis in compensationem laboris in administratione Sacramentorum impensæ, ut infra dicemus: sed non percipiunt monachi sacramenta à parochis, immò ab omni lege jurisdictionali, & diocesana exempti sunt, ut probavi in cap. licet, de offic. Ordin. igitur non debent cogi decimas parochis perfolvere. Augetur hæc difficultas ex eo; nam monachi Cistercienses, de quibus in presenti agitur, exempti erant per nostrum Hadrianum Pontificem à solutione decimarum ex prædiis propriis manibus, & expensis cultis, ut constat ex cap. antecedenti, ubi notavi: igitur non rectè in presenti idem Pontifex decrevit, ipsos monachos Cistercienses teneri de prædiis ab ipsis cultis decimas integre perfolvere.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsens decisio, in qua, & in cap. ex transmissa, cap. à nobis, cap. tua nobis, cap. de catero, cap. ex parte, cap. dilecti, cap. de terris, hoc tit. agitur de personis, à quibus decimæ solvendæ sunt: quam partem præsentis tractatus ut plenè absolvamus, sciendum est, regulariter ad decimarum præstationem teneri omnes fideles, qui de manu sacerdotis Sacramenta recipiunt, si aliquo modo ab earum præstatione non sint exempti, cap. ex transmissa 23. cum sequent. hoc tit. cap. ut decime, cum aliis, 16. quest. 2. Concil. Cabilon. sub Carolo can. 28. Porojul. can. 14. Battonius in apparatu, num. 9. & anno 44. num. 88. & anno 57. num. 24. & anno 257. num. 13. Turrianus pro canon. lib. 5. cap. 9. docent Suarez dict. tract. de decimis, cap. 16. Moneta eod. tract. cap. 5. quest. 1. plures relati à Barbosa de offic. Parochi, cap. 38. §. 3. num. 1. Hunnius in Encyclop. d. tract. de decimis, cap. 2. plura jura in eandem sententiam congerunt Demochares lib. 3. de sacrif. Mixsè, cap. 25. Anastasius Germonius lib. 3. de sacrorum immunitatibus, cap. 19. Theophilus Raznaud. tom. 12. tract. mala è bon. Eccl. cap. 9. num. 12. sive parochiani sint divites, sive pauperes, quia cum decimæ ex justitia debeantur, cap. parochiani hoc tit. propter inopiam injustitia committi non valet, nisi necessitas adeo extrema sit, ut ab aliis temporalibus præstationibus excuset, l. 4. §. inopes, ff. de muner. & honor. cap. licet, de censibus, l. omnes 4. Cod. de annonis, lib. 10. faciunt lex honor 14. §. de honoribus, ff. de muner. & honor. late docet Velasco de privil. pauper. p. 1. quest. 37. per tot. Solorzanus tom. 2. lib. 1. cap. 22. & tunc debent suam egestatem parochis proponere, ut ita sinant illis decimas retinere, ut docuerunt Cevallos, Borellus, & alii relati ab Hunnio dict. cap. 2. Et quia de personis ecclesiasticis, quatenus teneantur decimasolvere, egi in cap. 2. hoc tit. & de Judeis, & Infidelibus dicemus in cap. de terris, hoc tit. superest, ut de laicis, & religiosis tantum agamus. Laici ergo fideles omnes tenentur propriis Parochis decimas

mas perfolvere, quia Sacramenta ab ipsis recipiunt, *cap. ex transmissa 23. cum sequenti, hoc tit. Suarez, Rebuffus, & Moneta, laudati à Barboſa de offic. parochi c. 28. §. 3. nisi specialiter ſint à Pontifice ab hac obligatione exempti, cap. 2. de Eccleſiis adific.* Quoad Principes verò, ſupremosque Monarchas certum eſt, decimas debere; ſed quia illi propriam capellam habent cum capellano, cui cura animarum committitur, idcirco ei Princeps decimas ſolvit, quia ab eo Sacramenta recipit; ideoque curio Regis dicitur in *l. 3. tit. 9. p. 2. De Regibus Hiſpaniæ* id referunt Abbas Pinaton libro 4. *hiſtor. Sancti Joannis, cap. 20. in fine.* D. Ludovicus ab Exea in *l. unio. C. de palatiis, fol. 83.* De Regibus Gallia idem tradit Lemaître *lib. 2. de decimis, cap. 1.* De quibus capellanis regularibus exaudiendus eſt canon 22. Concilii Mogunt. ubi tres clericorum claſſes Patres conſtituunt, quorum alii ſunt ſub Epifcopo, alii ſub Abbate, & in ſervitio Domini Regis alii: unde conſtat, Reges ſecum clerum habuiſſe, ſuosque ſacerdotes ab omni poteſtate Epifcopi proprii exemptos, peculiarem parochiam conſtituentes, ad quam decima regionum prædiorum ſpectabant, quas propterea nutu ſuo diſpenſabant, concedebantque vel eccleſiaſticis, vel laicis; quod de cætero fieri ibi prohibent PP. & hortantur Principem, ut capellas ſuas, ſi fieri poſſit, deinceps viris eccleſiaſticis committat: *Indignum eſt valde, ut qui in Regia dignitate cæteros Eccleſiæ filios auctore Deo præcellit, negligentis qua Dei ſunt, exequi videamini: unde dignum erat, ut capellas villarum veſtrarum laicis non committeretis, ſed potius illis, qui & eadem ſacrata loca religioſius tractarent, & vobis exinde adjuvi obſequium debitum impenderent. Sed quia aliter cauſis intervenientibus res ſe habere dignoſcitur, monemus, & hortamur, ut ſecundum canonicam auctoritatem, ne (quod abſit) periculum interditi anathematis ex decimis præſumptis incurratis, ſi capellas veſtras præſbyteris, aut viris eccleſiaſticis dederitis, & Dominicis decimas acceperint, ſanta reſta Eccleſiæ, & luminaria exinde competenter provideant, & præſbyteri parochianas decimas accipiant, & populi neceſſitatibus debere invigilent. Si autem laici capellas habuerint, à ratione & auctoritate alienum habetur, ut ipſi decimas accipiant, & inde canes, aut cyniciarias ſuas paſcant, ſed potius præſbyteri Eccleſiarum eas accipiant, & inde reſtaurationem Eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitiū, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu Regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent.* Huic verò interpretationi adſtruenda ſeculi pravitas, & Magnatum ejus ætatis ſuperbia non mediocriter conferunt, namque labente diſciplinâ putabant Magnates ad ſimilitudinem Regis decimas ſe poſſe concedere Eccleſiis, vel oratoriis in propriis poſſeſſionibus conſtructis. Hinc tot canonibus, & ſanctionibus regiis cohibita fuit hac decimarum translatio, ut in Capit. Ludovici Pii edito anno 828. his verbis: *Quicumque decimam abſtrahit ab Eccleſiâ, ad quam per juſtitiam dare debet, & eam præſumptuoſe, vel propter munera, aut amicitiam, vel aliam quamlibet occaſionem ad alteram Eccleſiam dederit, à Comite, vel à miſſo noſtro aſtringatur, & eiſdem decime quantitatem cum ſua lege reſtituat.* Et *lib. 2. Capit. 36. ibi: Eccleſiâ antiquitus conſtituta, nec decimis, nec aliis poſſeſſionibus priventur, ita ut novis orato-*

riis tribuantur. Refert Lemaître *lib. 1. de decimis, capite 1.* Novus notator Petri Bleſenſis ad *epiſt. 82.*

Ad monachos, religioſosque viros accedamus. *De decimis, capite 1.* Et cum primis Eccleſiæ temporibus illi ut laici Sacramenta à propriis parochiis reciperent, *cap. Eccleſiâ, cum aliis, 16. quaſt. 1. latè probavi in cap. intelleximus de etate & qualitate decimas, & oblationes ut cæteri laici illis præſtabant, capite quaſt. 16. quaſt. 1. cap. 7. de pact.* Gregorius VII. in Concil. Roman. *cap. 9. Nullus Abbas decimas & primitias, & reliqua, que ſecundum conſtituta canonum ad Epifcopos pertinent, ſine auctoritate Romani Pontificis, ſeu Epifcopi conſenſu, in cuius dioceſi habitat, detineat.* De decimis illuſtris eſt locus Antiochi *homil. 120.* ubi aſſerit, decimas debere à monachis ex duobus. Primò ex his, quæ aliorum beneficentiâ monaſterium donantur; ſecundò ex iis, quæ opere manuum ſibi ipſis monachi comparant. Duravitque hic mos pendentium decimarum à monachis etiam poſterioribus ſæculis, in eis præſertim regionibus, quibus pulſa impietate nomen Chriſtianum vigere cœpit; ideoque in legibus Hungaricis S. Ladislaus *Decretorum lib. 1. cap. 26.* ſtatuit, ut Abbates de liberis ſuis darent decimationem Epifcopis: & monaſterium D. Martini in Pannonia non modò frugum, & pecorum, verum & liberorum decimas quotannis offerre, refert Bonifacius *decad. 2. lib. 1. & ex eo Boſquetus ad Innocent. III. lib. 1. regeſtr. 13. epif. 199.* Quid autem ſit dare decimationem de liberis, non ſatis conſtat. Lemaître *diſt. lib. 1. cap. 1.* exiſtimat, liberos accipi pro hominibus juſta ſervitute manumiffis, quos ſub conditione opere monaſterii præſtande domini manumiferant; aut accipi pro tervis oblatiſ ad miniſterium & famulatum monachorum. De oblationibus à monachis faciendis apertus eſt locus D. Hieronymi *epiſt. 1. ad Heliodorum*, ibi: *Clerici paſcunt oves, ego paſcor: illi de altari vivunt, mihi quaſi inſtruitur ſe arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi minus ad altare non deſero, nec poſſunt obtendere paupertatem.* Eaſdem oblationes detuliſſe ſacerdotibus monachos, qui ſolitudinem incolabant, patet ex vita Nathaëlis apud Palladium *cap. 18.* in illis verbis: *Ille audivit vocem pueri, & aperto hoſtio celſus, ſtans intruſ dicebat ei, quis es? & quid tibi viſi faciam? Reſpondet demon: Ego ſum huius monachi miniſter, & ſero panes, quoniam eſt agape tui miſi fratris, & eras illicefcente Sabbatho opus eſt oblationibus.* Illuſtrat Lemaître *lib. 1. de decimis, cap. 12.* Itaque primis temporibus, cum inter laicos verſarentur monachi, tam decimas, quam oblationes parochis faciebant; ſed cum poſtea cepiſſent ad ſacros ordines promoveri, & non ſolum Sacramenta ſibi adminiſtrare, verum & in eorum collocatione parochos juvare, ex prædiis quæ ob impiam propriis manibus excolebant ceperunt eximii à decimarum præſtatione; quæ exemptio nititur naturali æquitate, quia deficit fundamentalis ratio ſolvendi decimas, videlicet quia Sacramenta à parochis non recipiunt. Petrus Bleſenſis *epiſt. 82. ad Abbatem, & Conventum Cifterc.* ubi Richardus Cantuar. Archiepiſcopus ait: *Non ponimus in cubum os noſtrum, nec de ſacris ſummi Pontificis diſputamus; ſed ſi Dominus Papa indulgentiâ ſpeciali quandoque privilegiorum vos, dum Ordo veſter in paupertate gauderet, dum in vſus egentium ſue tenuitatis viſcera liberaliter effundebat, poterit*

tolerari ad tempus, licet in communem redun-
daret injuriam, quod causâ necessitatis fuerat
introducendum: nunc autem quando vestra posses-
siones multiplicatae sunt, etiam in immensum, pri-
vilegia hac potius ambitionis, quam religionis in-
strumenta censentur: quicquid indulgeant privile-
gia Ecclesie Romanae, vobis expedire non credo, con-
tra conscientiam vestram, quod alienum est, usurpare.
Quid si à Sede illa publicum emanasset edictum,
quod ubicunque inveniretis clericos, aut alterius ha-
bitus monachos equitantes, vobis liceret eos de suis
electionibus deicere, & equos in usus proprios reci-
nere? Quid interest equos rapitis, an decimas?
nisi quia decima res spiritualis est, & ideo enormius
sacrilegium in decimis committitur, quam in equis?
Cum Dominus precipiat decimas solvi, quis contra
eius preceptum potuit dissentire? Prodivina, & hu-
mana iussio sibi invicem contradicunt, obediendum
est Deo magis quam hominibus. Actandem ubi se-
ria adhortatione ipsos ad eam immunitatem, aut
ejurandam, aut temperandam invitavit, conclu-
dit hoc pacto. Quod si pernicaces vos, & inflexibi-
les exhibebis, vinculo anathematis inmodabilibus uni-
versos, qui aliquid vobis dederint, aut vendiderint, un-
de jus decimationis obveniat, atque in caelum clama-
bimus, & ad thronum summi iudicis appellabimus,
ne quis huius vitaculum excommunicationis absolvat.
Principum etiam favorem in hoc plenissime obtinebi-
mus, ut gladio spirituali manus civilis assistat, ut
quicquid contra Principale oraculum, venditum, aut
donatum vobis fuerit, confiscetur. Quo autem
tempore ceperint huiusmodi immunitates, apud
Interpretes adhuc non liquet; nam aliqui asse-
runt, à Paschasio Pontifice exemptionem hanc
originem ducere in cap. decimas 47. 16. quest. 1.
ita Hunnius de decimis cap. 2. num. 15. Alii à
Gregorio VII. ejus principium repetunt. Le-
maître dict. lib. 1. de decimis, cap. 11. Sed ve-
rius est, in Concilio Moguntino sub Paschali ce-
lebrato privilegium non solvendi decimas mona-
chis concessum fuisse, dict. cap. decimas, cap.
quest. 16. quest. 1. successit Gregorii VII. privile-
gium circa annos 1075. quod extat post. Con-
cilium Lateran. pag. 13. in hæc verba: Statuimus
ut monasteria ex suis prediis nullo modo decimas sol-
vere cogantur, quia si legitime danda sunt orphanis,
& peregrinis danda sunt. Indignum est enim, ut à
clericis exigantur, qui propter eum, cuius sunt deci-
mae, pauperes ejiciuntur; nam pauperes Domini sunt,
pauperum hereditas pauperibus eius eroganda est,
illus videlicet, qui propter amorem illius, que pote-
rant possidere, dimittunt. Magna ratione mittitur
dictum privilegium; nam monachi quicquid lucrantur,
non sibi, sed communitati acquirunt, pro fra-
trum sustentatione, & residuum in pauperes expen-
dunt: unde iniuste ab eis decima exiguntur. Quod
non solum in decimis personalibus, verum & in
predialibus, & mixtis, constat ex cap. licet 11. de
decimis. Post Gregorium VII. Hadrianus IV.
circa annum Christi 1154. nonnullas edidit de
monachorum decimis constitutiones, nempe cum
ex dicto Gregorii VII. & successorum Pontificum
gratia quaecunque praedia à monachis arabantur,
essent ab onere decimarum libera, is privilegium,
ac libertatem ad sola novalia restrinxit, ut
refert Alexander III. in Concil. Lateran. pag.
13. cap. 3. idem in epist. ad Thomam Cantuarien-
sem Archiepiscopum, edixit, ut monachi persol-
verent decimas ex integro de agris, & praediis,
quae olim culta fuerant, cap. commissum, de deci-

mis. Ampliavit dicta privilegia Alexander III.
statuens, ut nec de praediis, seu nutrimentis pro-
priis manibus cultis, verum nec praediis aliis lo-
catis decimas solverent, ut constat ex eius Epi-
stola ad Archiep. Eborac. quae refertur post Con-
cil. Lateran. part. 13. cap. 3. ibi: De compellendis
monachis albis, & nigris, & canonicis regularibus
ad solvendum decimas de terris conductis, quas ha-
bent ad terminum, vel ad firmam, à nobis tua dis-
cretio postulavit: sed te, vel quemlibet alium audire,
aut exaudire super hoc nulla ratione possumus, nisi
manifeste vellemus obviare iustitiae, & praedecessorum
instituti contrariare, ne videamur religionem persequi,
quam si forte non habemus in nobis, in aliis diligere,
& fovere tenemur. Sed idem Pontifex agnoscens
Religiones augeri, & pluribus possessionibus
ditari, statuit, ut decimas solverent religiosi de
agris conductis, ut habetur dict. cap. 13. Concil.
Lateran. cap. 2. & Innoc. III. in Concil. Late-
ran. generali, cap. 55. absolute monachis indixit,
ut decimas praestarent de praediis conductis, & no-
viter acquiritis, ibi: Decernimus, ut de alienis
terris, & amodo acquirendis, essi eas propriis mani-
bus, & sumptibus excolerint, decimas persol-
vans Ecclesis, quibus ratione praediorum antea solve-
bantur, nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint com-
ponendum. Immo idem Innocentius lib. 4. epist. 85.
compescit huius privilegii abusum in quibusdam
monachis, qui vineas emebant, ut vinum ex eis
collectum possent distrahere, & ita ait: Extenden-
tes ad turpia lucra manus vestras multitudine mi-
nis vinearum, de quibus sibi (id est Episcopo) vel
Ecclesis sua dioecesis decima solvi solent; quarum
vinum licet nequaquam in proprios usus expendatis,
sed vendendum ad alias factatis provincias deportari,
decimas tamen sibi, vel ipsis Ecclesiis subtrahitis
ex istem. Et tandem illis comminatur in hæc
verba: Scientes vobis esse merito formidandum, ne
propter clamores ejusmodi sacrum Concilium auctore
Domino in proximo celebrandum privilegia vestra
coarctanda provident, vel etiam revocanda, cum
privilegium mereatur amittere, qui concessa abuti-
tur libertate. Quo autem ordine ceperint hæc
privilegia communicari ceteris Religiosis, &
monachorum Ordinibus, summorum Pontifi-
cum bulla testantur. Urbanus enim III. anno
1187. exemptionem à decimis indulgit Hospitali
fratrum Ordinis Cruciferorum, in civitate Bo-
noniae, in bulla, quae incipit, Cum antecessor-
um. Coelestinus III. eandem exemptionem con-
cessit Congregationi monachorum Montis Vir-
ginis, bulla quae incipit, Religiosam vitam. In-
nocentius III. anno 1129. eodem onere libera-
vit fratres Ordinis Redemptionis Captivorum,
bullâ quae incipit, Operante Patre. Joannes XV.
monachis Cassinensibus, ut constat ex chron.
Cassin. lib. 2. cap. 1. Innocentius III. Camaldul.
lib. 2. epist. 12. & Cisterciensibus in cap. ad an-
dientiam, hoc titul. Prædicatoribus, & Minori-
bus in capite nimis, de excess. Prælat. idem indulge-
re. Honorius III. anno 1216. eandem liberta-
tem censuit esse communicandam Fratribus Præ-
dicatoribus Ordinis Sancti Dominici, in bulla,
cujus initium est, Religiosam vitam. Clemens IV.
anno 1265. eandem exemptionem concessit fra-
tribus D. Francisci. Quae, & alia privilegia referunt
Miranda in manuali, tom. 2. quest. 49. art. 12.
Barbosa de offic. Parochi, dict. cap. 28. §. 3. Pelliz-
zatus & Cruz ubi supra. Hæc tamen privilegia
tolerari posse ad tempus, ob paupertatem, ac
necessita-

necessitatem tantum, non si multiplicata sint possessiones exemptorum: docuerunt P. Blesensis *epist.* 82. J. Satisbar. *lib. 1. de iugis Curial. cap. 21. & epist.* 92.

9. De du-
bis circa
hac pri-
vilegia.

Sed circa prædicta privilegia nonnulla se offerunt dubia resolvenda. Primum circa personam, quæ possit ea concedere. Et dicendum est, Pontificem posse privilegium concedere, per quod quis eximatur à solutione decimarum, *cap. à nobis, cap. suggestum 9. cum sequent. cap. ad audientiam 12. hoc titul. cap. si de terra, cap. accedentibus 15. cap. dudum 31. de privil. docet Barbosa dict. cap. 28. §. 3. num. 12.* Episcopus autem dictam exemptionem concedere nequit per viam privilegii, quia functionibus Pontificiis, & Conciliaribus decimæ assignatæ sunt proptiis parochis, *cap. Ecclesia, cum sequent. 16. q. 1. nisi sint decimæ, seu decimarum partes illæ, quæ ad suam mensuram spectant, c. quia circa, de privil. docent Moneta de decimis, cap. 5. num. 129. Rebuffus eodem tract. quest. 5. num. 28. & 32.* Secundum dubium vertitur circa prædia novalia, id est noviter ab ipsi monarchis acquisita, an ad ea privilegia exemptionis extendantur? Et ad illa protrahi debere, probatur ex sequentibus. Primum, nam privilegia, quæ à mera Principis liberalitate proveniunt, late sunt interpretanda, *cap. quamvis, de præbend. in 6. ab specie probant textus in cap. cum dilecti 6. de donat. cap. olim 16. de V. S. cap. quia circa 22. de privil. sed prædictæ exemptiones à Summi Pontificis liberalitate, & beneficio proveniunt, capite sedes 15. de rescript. dict. cap. quamvis: igitur plene debent interpretari, & ad novalia extendi. Secundo id probatur in cap. ex parte, 27. hoc tit. in illis verbis: *Cum tibi, quod maius est, sit concessum, ut videlicet decimas de laboribus terræ parochiarum cum integritate percipias, de novalibus eas exigere satis potes.* Idem probatur ex cap. quia circa, de privilegii. Sed adhuc contraria sententia defendenda est, quæ probatur ex cap. tua 25. §. final. de decimis, cap. quid per novalia, de V. S. Et ex eo, nam privilegii, & præscriptionis eadem ratio est, *cap. duo sunt, de offic. Ordin. cap. super. §. præterea, de V. S. Baldus de præscript. 5. p. 2. quest. 26.* Sed præscriptio non extenditur ad novalia, *cap. cum contingat 29. hoc tit.* Igitur nec privilegium. Deinde quia privilegium non extenditur ad ea, quæ de novo accedunt, *Clement. 1. de consibus, l. si mandavero 22. §. is cuius, ff. mandati, cap. felicitis, de poenis, lib. 6. l. non modus 12. C. de servit.* Deinceps, nam omnia privilegia cum concedantur contra jus commune, *cap. privilegia 3. distinct. cap. final. 25. quest. 1. & contra iuris dispositionem operentur, c. in his 30. de privil. l. 2. ff. ad municip. odiosa sunt, & ita accipienda, ut minus lædant, cap. quod dilecto, de consanguin. & affin. cap. licet, de offic. Ordin. cap. veniens 19. de præscript. c. quamvis, de rescript. in 6. c. illa 16. de privil. docent Covar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 13. Valasco consult. 58. per rotam: nec extensionem aliquam recipiunt, cap. petisti 7. quest. 1. etiam ex majoritate rationis, l. si pupillorum, §. si Prætor. ff. de rebus eorum, cum adductis à P. Barbosa in l. 1. p. 1. num. 19. ff. solut. matrim. & ab specie probant textus in cap. ex multiplici, hoc tit. cap. 2. §. 1. eodem tit. in 6. cap. veniens 19. de præscript. Retentâ igitur hac sententiâ, quam fuse probat Solorzanius tom. 2. lib. 3. cap. 21. num. 26. non obstant contrariæ opinionis fundamenta. Non primum, nam illud procedit, quando privilegium***

interpretatur contra Principem concedentem; tunc enim plenissime accipiendum est, *dict. cap. cum dilecti.* Caterum si de tertii præiudicio agatur, strictè est interpretandum, cum semper intelligatur concessum sine tertii præiudicio, *capite super eo, de offic. deleg. capite ex tuarum, de auctoritat. & ista pallii, l. nec 9. C. de emancip. liber. Alciatus de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 11. non tamen adeo strictè sunt interpretanda privilegia, ut à propria verborum significatione recedatur. l. cum lege, ff. de testam. & ab ea interpretatione, quæ ex mente concedentis colligi potest, cap. quid per novalia, de V. S. cap. quanto, de privileg. Unde cum exemptio à solutione decimarum tendat in præiudicium parochi, strictè est accipienda. Nec obstat textus in dicto cap. ex parte, pro cuius conciliatione cum capite tua 23. §. final. hoc titul. communiter DD. affirmant, textum in dict. cap. tua; procedere in concessione factâ à laicis; textum verò in dict. capite ex parte, in privilegio concessio ecclesiasticis personis, quod facilius ad novalia extenditur: ita docuerunt Cardinalis, Hostiensis, & Panormitanus in dict. cap. ex parte, & esse communem distinctionem dixerunt Covar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 13. Valasco consult. 58. num. 9. & videtur probati ex l. 23. tit. 20. p. 1.* Rationem differentie ipsi assignant ex eo, quia decimæ à laicis teneri non possunt sine peccato; *cap. quamvis 17. cap. prohibemus 19. de decimis; & ideo privilegium laicis concessum, tanquam odiosum restringendum est. Sed hæc communis interpretatio sustineri non potest ex eo, nam si privilegium concedatur laicis, siue religiosis percipiendi decimas, semper odiosum est, & restringendum, cum præiudicet parochio proprio, cui jus competit ad eas, cap. cum in tua, hoc tit. cap. veniens, de præscript. cap. ad decimas, de rescript. spol. lib. 6. ac proinde semper strictè interpretandum est. Quare hac solutione omisâ verius dicendum est, textum in dict. cap. ex parte, procedere in privilegio concessio ei, cui iure communi decimæ debebantur, præscriptionem tamen, vel alio modo jus ad eas amiserat; quo casu privilegium favorabile est, argumento capituli ab exordio, 25. dist. cum per illud regressus fiat ad jus commune, l. si unus, §. pactus, ff. de pactis. Quæ solutio admitteret ex verbis ipsius textus, ibi: *De laboribus terræ parochiarum tuarum.* Ex quibus constat, privilegium illud concessum fuisse Rectori sanctæ Columbar, in cuius territorio parochiæ illæ erant. Docuit post Barbosam dict. cap. 28. §. 3. Tondutus *resol. canonic. cap. 101. num. 15.* Nec obstat textus in dict. cap. quia circa: cui ut satisfaciat Tondutus ubi supra, discrimen constituit inter religiosos exemptos ratione beneficii, aut ratione privilegii, ut si sint exempti ratione beneficii, cum illa exemptio non repugnet iuri communi, extendatur ad novalia; secus verò cum ratione privilegii exemptio contingit. Et primo casu accipit Tondutus textum in dict. cap. quia circa. Sed ea solutione omisâ, verius dicendum est iuxta supra tradita, quod ideo extenditur in eo textu privilegium ad novalia, quia agebatur de eius interpretatione contra ipsum concedentem, qui potuit legem apertius dicere, l. veteribus 40. ff. de pactis; quia tunc nullum datur tertii præiudicium: docuit post Abbatem ibi. Covar. *lib. 1. var. cap. 13.* Tertio dubitari solet, an prædicta privilegia non solvendi decimas extendantur ad illa**

illa prædia, quæ monachi aliis tradunt excolenda? Et inspecto jure communi hoc dubium decifum videtur, videlicet colonos ipsorum prædiorum teneri decimasolvere, *cap. licet, cap. nobis 24. hoc tit.* Inspectis verò ipsis privilegiis, discrimen est constituendum inter privilegia realia, & personalia; ita ut si privilegium sit personale, per quod eximantur religiosi à solutione decimarum, ipsorum coloni exempti non credantur: si verò sit reale, eximens bona, & possessiones, coloni non teneantur decimasolvere. *Azor lib. 7. Instit. cap. 37. vers. Secundo queritur, Olea de cess. jur. titul. 6. quest. 3. num. 2.* Unde cum religiosi mendicantes, & alia privilegia realia obtineant, in quibus non solum ipsi, verum & eorum prædia à solutione decimarum eximuntur, eorum coloni liberi erunt à decimarum præstatione, ut pluribus Rotæ decisionibus probat *Puteus decif. § 22.* Circa prædia, quæ ipsi religiosi ab aliis accipiunt excolenda, habemus expressam juris decisionem in *cap. dilecti, hoc titulo*; ubi docetur, decimas præstare teneri, ut ex ipsis prædiis conductis, etiam manibus propriis excolant.

^{10.} *Trialog. vers. de ceteris.* His animadversis ratio præsentis assertionis, quare videlicet omnes fideles teneantur propriis parochis decimasolvere, duplex assignari potest. Prima, ut per hanc præstationem Christiani non minus se gratos Deo ostendant, quam legis veteris cultores. *D. Chrysostomus homil. 43. in epist. 1. ad Corinthios*; & ut abundet plus gratia nostra, quam Scribarum, ut dicemus infra, in *cap. cum homines*, ubi agemus de origine hujus præcepti, & quo jure illud injunctum sit. Alia ratio deducitur ex adductis in *cap. cum secundum, de præbend.* nam si fideles Christiani accipiunt sacramenta, & alia spiritualia à propriis parochis, etiam debent temporalia illis præstare

ad eorum alimoniam, cum aliis propriis stipendiis in Ecclesia deservire cogentur: quare rectè ab Ecclesia præceptum est, ut omnes fideles teneantur decimasolvere propriis parochis præstare: quod præceptum probant *D. Cyprianus epistola 34. in fine*, *Chrysostomus homilia 4. in epistolam Pauli ad Ephesios*, *Divus Hieronymus epistola 2. ad Nepotianum*, & alii Ecclesiæ Patres congesti à *Crespetio in summa verbo Decima.* Circa religiosos etiam idem servandum est, nisi privilegio ab hac decimarum præstatione exempti sint; unde cum in præsentis textu adhuc temporibus Hadriani religiosi non fuissent exempti nisi à decimis eorum prædiorum, quæ propriis manibus noviter excolabant, non verò cum jam olim prædia illa decimasolvere debebant; ideò in *cap. 3. & 4. hoc titulo*, jubet Hadrianus, ut ipsi monachi de prædiis noviter acquisitis, & ex quibus antea decimæ præstabantur, decimas solvant.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, cuius prior pars procedit in decimis personalibus, quas etiam monachi olim, dum adhuc laici essent, propriis parochis persolverent, propter sacramenta ab eis recepta; tamen postquam sibi ipsis sacramenta administrare ceperunt, cessavit causa obligationis præstandi decimas personales: at decimæ prædiales cum debeantur ut tributa realia ipsorum prædiorum, ut infra probabimus in *cap. de terris*; ideò monachi ea possidentes decimas ex illisolvere coguntur, nisi privilegio reperiantur exempti. Secunda verò pars dubitandi rationis referenda est ad tempora Hadriani IV. istorum jurium; cum enim ipse tantum concessisset monachis Cisterciensibus, ut de prædiis propriis laboribus noviter cultis decimasolverent, & privilegium tantum valeat, quantum sonat, de prædiis noviter acquisitis, aut illis, quæ jam olim decimasolvere debebant, easolvere coguntur.

II.
Dissolventur autem bitandis ratio.

CAPUT V.

Idem (a) Cantuariensi Archiepiscopo, & ejus Suffraganeis.

Pervenit ad nos, quod cum (b) parochiani vestri decimas bonorum suorum consueverint Ecclesiis, quibus debentur, cum integritate persolvere; nunc autem laudabili consuetudine permisâ, quidam ex ipsis de lana, de sceno, de proventus molendinorum, & piscariarum (c) ipsis Ecclesiis subtrahere non verentur. Sed quoniam institutioni (d) divinæ manifestius obviant, qui decimas ipsis Ecclesiis non persolvunt, f. v. p. A. f. p. m. quatenus parochianos vestros monere curetis, & si opus fuerit, sub excommunicationis distinctione compellere, ut de proventus molendinorum, & piscariarum, & sceno, & lana decimas Ecclesiis, quibus debentur, omni contradictione cessante, cum integritate persolvant.

NOTE.

(a) *Cantuariensi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 2.* & post Concilium Lateran. p. 4. cap. 2. De *Cantuar. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.*

tuariensi Ecclesia, & ejus Præsule nonnulla notavi in *cap. 2. de rescriptis.*

(b) *Parochiani.*] Diœceses appellari parochias, & ipsos fideles diœcesanos, parochianos, late probat *Filescus de origine Paroc. cap. 1.* etiam

Ecc notavi